

MEGJEGYZÉSEK A TANÁRMOZGALOMHOZ

Fontos harcra készül az állami tanárság. Lehet ez elsősorban kenyérharc, de én most ennek egy másik, nagy kulturális jelentőségét szeretném érinteni elsősorban, melynek ha egészen a mélyére tekintünk, lehetetlen nem arra a következtetésre jutnunk, hogy ez a kenyérharc, ha kivívja magának a győzelmet, talán első lépést teszi meg az eljövendő nagy Kultúrmagyarország felé. A Dzsentrímagyarország legtipikusabb vonásai közé tartozott a tanárok megvetése, kigúnyolása és elnyomása. Hogy is képviselhetett volna az ő szemében társadalmi értéket az az osztály, ahol a legkevesebb vasalt nadrágot, a legkevesebb úri, cigányos könnyelműséget találhatott? Sajnos, minisztériumainknak különösen a fogalmazó osztályaiban s a legfőbb törvényhozó testületben: a képviselőházban uralkodott ez a felfogás legjobban, és éppen nagy hatáskörüknel fogva hatott a legkártékonyabban. Ez a felfogás becézte magát a Jogászmagyarország névvel, és útját állta minden olyan törekvésnek, mely a szakemberektől indult ki. Így találta szemben magát minden komoly munkásmozgalom, így jött összeütközésbe minden államhivatalnoki testület törekvése ezzel a „jogászvilággal”, mely a maga államtudori vizsgájával és hazulról hozott úri fölényével képesnek hitte magát e szakkérdések megoldására. A tanárok mostani harca tulajdonképpen tehát nem más, mint a szaktudás és magyar jogászok harcra. (Legkevesbé se akarom megsérteni én a komoly, hogy úgy mondjam, szakjogász elemeket, kik jogi doktorátussal, ügyvédi vagy bírói diplomával bírnak, és a maguk szakjának megfelelő munkát végeznek.) Sorsunk, munkánk értéke felett olyan elem követeli magának a döntő ítélet jogát, amelyik ehhez nem ért, és nem is

érthet, s ítélezését legfeljebb tanulókorából maradt, könnyen érthető tanárellenszenvével tudja indokolni. Ez az, ami nyugtalanítja az ezer tagú állami tanárságot, ez az, ami elkeseríti, mert látnia és tudnia kell, hogy közvetlen feletteseinek, akik végre is csak „szakemberek”, az ítélete a dzsentrí-jogász szemével néző döntő faktorok előtt mit se ér. Egész egzisztenciája, minden izzadságos munkája a felette lévő nem szakemberek szeszélyes kénye-kedvének faszese alatt nyög. Harmincöt évre akarják kitolni a tanárok szolgálati idejét, azzal az indokolással, hogy egységesítik a többi államhivatalnokok negyvenről harmincötre leszállított szolgálati évszámával. „Egységesítés”, szépen hangzó, szinte demokratikus jellegű szó! Mennyire kár, hogy e szimpatikus szónál imégiscsak fontosabb a szolgálati évek kérdésénél: a *munka minősége*.

A legáltalánosabb egységesítés mellett se lehet a mozdonyvezetőtől harmincöt évi szolgálatot követelni, s nem túlzás ez, ha a tanármunkát tartam annyira tudópusztító, idegőrlő munkának, mint a mozdonyvezetést. És van még egy másik szempont is, amiért nem lehet a tanármunkát más államhivatalnok munkájához hasonlítani. Minden más állami hivatalban a munka köre, mennyisége és minősége változik, a tanári munka azonban egyformán mindig ugyanaz az izgalmas, megfeszített erőt kívánó munka marad harminc éven keresztül. Ezt az egy kérdést tekintve csak, látható, hogy mily végzetesen tévedhet még a legjobb akaratú hozzá nem értés is.

Nemcsak szolgálati évünk és heti óraszámunk, de minden más szakkérdésünk is mindig ilyen megítélésben részesült, mindig nyögte a hozzá nem értők gyors és könnyelmű döntését, nem csoda tehát, ha végre az egész állami tanárság felzúdul és követeli, hogy szakügyeiben szakemberek ítéljezenek. Kemény, elvi jelentőségű követelés ez, példaadó más államhivatalnokoknak is; szociális, mert a munka helyes értékelését kívánja, kiható hivatalaink organizációjára, és nemes intenciójú, mert tudást és hozzáértést kíván a feljebbvalóitól, tehát nem fél munkája szakszerű megbíráásától.

Ez az a szempont, amelyből nézve a tanárok kenyérharca jövőnk és jövő kultúránk kérdése lehet.

*

Kenyérharc? Az lenne valóban? Nem túlzás ez?

Éppen két éve, hogy egy barátomat, ki akkor itt helyettestanároskodott Pesten, orvosi beavatkozással kellett az éhhaláltól megmenteni, mert egy reggel kimerült szervezete megtagadta a szolgálatot, és tehetetlenül szédült vissza az ágyába. Furcsa ember volt, szerette a könyveket, Párizsból vásárolta őket, és a szomszédos kis boltból a szafaládét és kenyeret ebédre.

Pedig Budapesten még könnyebb, mert vannak mellékfoglalkozások. Órló, gyilkoló robot, káros a tanításra magára is, de hát élni csak kell. A vidéken azonban nehezebben megy. Ne csodálkozzanak tehát, ha a székyudvarhelyi tanárok „korgó has”-ról beszélnek (bocsánat az ő nevükben is e kifejezésért), és ne siessenek a hazafiatlanság vádjából oly hamar korbácsot fenni rájuk.

Orvosok mondják, hogy az éhes ember vöröset lát, és az a barátom is, kit említettem, vörös, csupa vörös rémeket látott maga körül a szobában.

*

A legtöbb embert, aki a tanároktól távol áll, főleg az a kérdés izgatja, hogy lesz-e tanársztrájk? Mert az furcsa, sőt nagyon kedves dolog lenne. A tanárok sztrájkolnak, tehát majd biztosan behívják a tartalékos tanártiszteket, és fegyveresen fogják tanítani a latin deklinációt. Így élcelődnek az emberek.

Mindenesetre, a dologban nem ez a fontos. A fő az, hogy az egész állami tanárság együtt van. Ez a tömeg erő imponáló és hasznos. Az egyyétömörült tanárság mindenesetre el fogja érni törekvései célját, meg fogja kapni követeléseit, anélkül hogy a végső eszközökhöz nyúlna. És a tanárságnak ez az egysége biztosan meg fog maradni akkor is, ha már megkapták megélhetési feltételeiket. Nem fogja többé egységes gondolkodását semmiféle nem kulturális szempont megzavarni. Erre az egységes, nagy tömegere, melyet most a kenyérkér-

dés hozott össze, ha e kérdést megoldotta, talán még nagyobb szüksége van nevelési ügyeinknek. Kik az egyik harcban fegyvertársakká lettek, maradjanak a másokban is azok.

Ez összehalmozódott erő természetében benne van, hogy ha megvívja az egyik harcot, meg fogja utána a másikat is vívni. Előbb a kenyérharcot, azután a kultúrharcot.